

IMAKA nieuwsbrief 89

Ijsfjord van Ilulissat, Groenland. Foto: Dolph Kessler (zie verderop)

Kort nieuws

ANTARKTIKOS

Er is genoeg steun gekomen voor het nieuwe jaarlijkse magazine Antarktikos van Esther Kokmeijer. Het streefbedrag van 15.000 euro is ruimschoots gehaald (16,712 euro). Zodra er meer informatie is over dit tijdschrift, melden we dit uiteraard.

www.antarktikos.com/

POLAR VORTEX

De poolwervel, een groot lagedrukgebied rondom de Noordpool, is zich sinds half februari aan het herstellen. De verzwakking van deze wervel resulteerde in koudegolven in Europa/VS. De verminderde W-winden zorgden voor het uitstromen van kou vanaf de pool.

WINTERSCHOOL

Het Arctisch Centrum organiseert volgende winter een winterschool voor (aanstaande) polaire professionals. Het thema is: "Our connection with a fast-changing Arctic." Colleges zullen worden gegeven door o.a. Maarten Loonen, Annette Scheepstra en Richard Bintanja.

Agenda

De volgende 'eMAKA':

8 maart: lezing **Nick Cox** Polar travel: the development of clothing and equipment opgeven (gratis toegang) en meer informatie via [deze link](#). De lezing start zoals gewoonlijk om 19:30 en is in het Engels. Cox werkt voor de British Antarctic Survey en heeft vele reizen gemaakt in de poolgebieden.

14 maart: online **Pool-tot-Pool**. Informatie is te vinden op [hun website](#).

29 maart: Mathilde van den Berg, over rendierhouderij in Noord-Finland. Meer informatie in de volgende nieuwsbrief.

“Opwarmend arctische gebied oorzaak sneeuwstormen Texas”

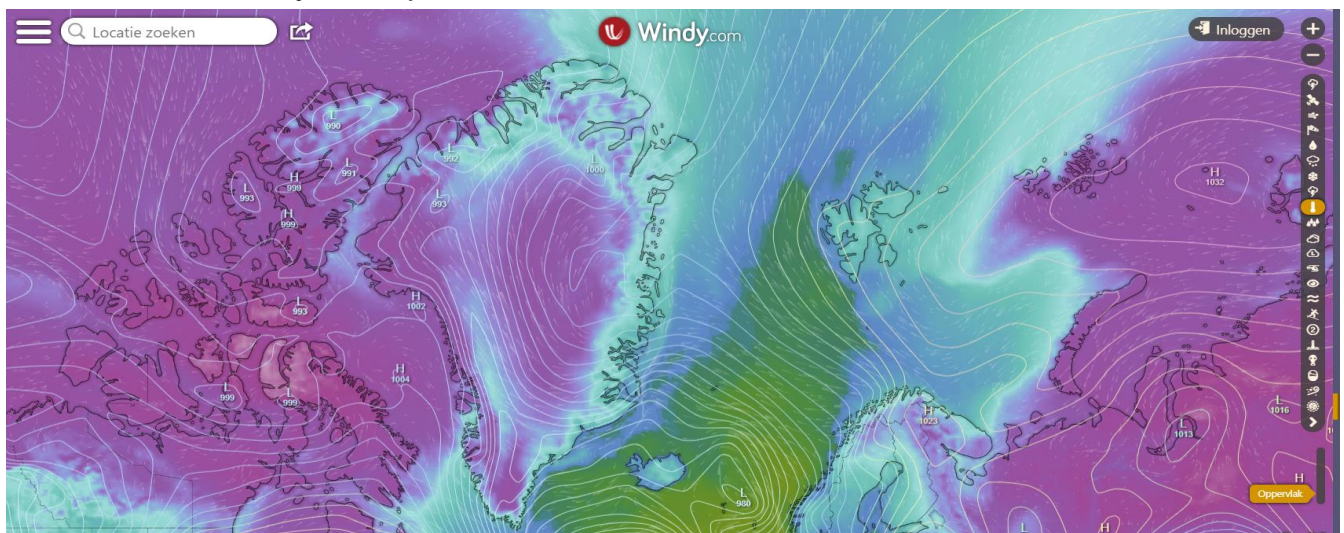
Wetenschappers melden in *The Guardian* dat de snelle opwarming van het Arctisch gebied de reden is dat koude lucht vanuit de Noordpool steeds verder afzakt naar het zuiden. Texas kreeg recent te maken met barre winteromstandigheden: sneeuwstormen die resulteerden in massale stroomuitval.

De onderzoekers leggen uit dat een belangrijke oorzaak van de kou te wijten is aan de polar vortex. Door het splitsen van deze polar vortex, ten gevolge van een sterke opwarming in de stratosfeer, kan een bel koude lucht afzakken naar het zuiden en kan de westelijke straalstroom gaan meanderen.

In het artikel wordt benadrukt dat er nog geen consensus is over de precieze interactie van Arctische warmte en kouder weer in het zuiden. Het klimaatsysteem is erg complex. Wetenschapper Jennifer Francis denkt dat dit jaar nog lang zal worden bestudeerd door wetenschappers. Er moet nog een hoop onderzoek worden gedaan.

Bron: https://amp.theguardian.com/science/2021/feb/17/arctic-heating-winter-storms-climate-change?CMP=tw_t_a-environment_b-gdneco&twitterimpression=true

Weerkaart van Windy.com op 19 februari 2021.

Nieuwe Nederlandse Polaire strategie

Er is een nieuwe **Nederlandse Polaire Strategie**, *Beslagen ten ijs*. In deze strategie die geldt voor de jaren 2021-2025 wordt aangegeven dat de poolgebieden belangrijk zijn voor Nederland en voor een gezonde aarde. De opwarming van de aarde resulteert in directe en indirecte gevolgen voor Nederland. Smeltend ijs verhoogt de zeespiegel en zorgt voor extremere weersomstandigheden. Tegelijkertijd veranderen politieke verhoudingen en economische kansen.

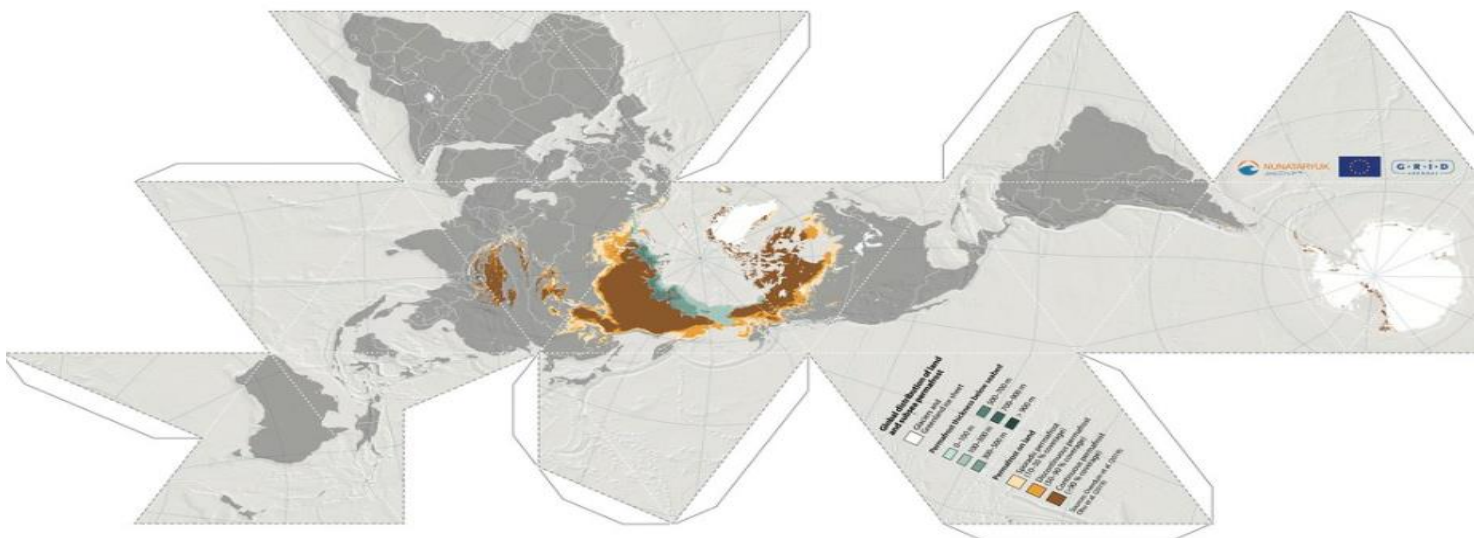
Ook in de nieuwe strategie staan de begrippen ‘duurzaamheid’, ‘internationale samenwerking’ en ‘wetenschappelijk onderzoek’ centraal. Nederland zet zich in om natuur en milieu te beschermen, internationale samen te werken en om te denken aan duurzaamheid bij economische activiteiten. Internationale afspraken en verdragen worden daarom ondersteund of versterkt.

De strategie verschijnt rond 25 februari op de website van de Rijksoverheid.

Het meest omvattende onderdeel van de nieuwe strategie, onderzoek, wordt vormgegeven in het Nederlands Polair Programma, dat wordt uitgevoerd door NWO. Nederland staat qua wetenschappelijk onderzoek goed op de kaart, mede dankzij langlopende hechte internationale samenwerkingen. Naast de beleidsstrategie verschijnt er binnenkort de eigen onderzoeksstrategie *Poolpositie-NL 3.0*.

Dymaxion-globe van het Nunataryuk-project

Knutsel je eigen dymaxion-globe in elkaar met daarop de verdeling van permafrost over de gehele wereld. Nunataryuk is een Europees gefinancierd project waar ook de VU Amsterdam bij aangesloten is en richt zich op permafrostveranderingen. Meer informatie: zie de [link](#).

Lezing Maarten Loonen

Climate adaptation Groningen

De lezing van Maarten Loonen voor Climate Adaptation Groningen is te bekijken via [deze link \(English version\)](#). In de lezing wordt ingegaan welke grote ecologische gevolgen klimaatverandering heeft op mens en dier, op Spitsbergen en uiteindelijk bij ons thuis.

Studium Generale Leeuwarden

Maarten Loonen heeft ook een college gegeven voor Studium Generale Leeuwarden over de brandgans. De lezing met als titel “De brandgans: forens tussen Noordpoolgebied en Nederland” is te bekijken via [deze link naar Youtube](#).

BEKIJK PRACHTIGE ZEEIJSKAARTEN

Arctis en Antarctis: cryo.met.no/en/latest-ice-charts

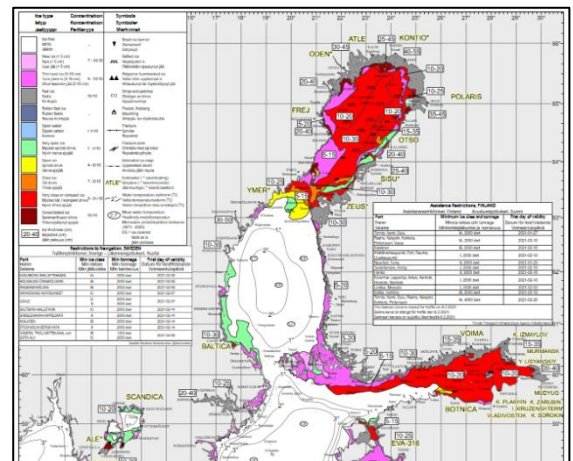
Oostzee: baltice.org/ (zie actuele kaart in pdf)

Groenland: ocean.dmi.dk/polarview/ugekort.php

Zeeijsbedekking:

nsidc.org/arcticseaicenews/charctic-interactive-sea-ice-graph/

Rechts een fragment van de Oostzee; rood symboliseert het dikste en dichtste ijs – opnieuw beperkt voor deze tijd van het jaar. In kleine ‘eitjes’ staat wat de normale watertemperaturen horen te zijn.

Expositie

'COOL.....INUIT ART' in het Museum Lunteren

Ga op reis naar de Noordpool in het Museum Lunteren. Aan de hand van dertig grafische werken brengt het museum je naar de noordpool en laat je prachtige Inuïtkunst zien.

“De grafische werken, kleurrijk en vol humor, staan in schril contrast met de stenen sculpturen en de ijzige foto's. Meet the Arctic geeft een inkijk in een rijk bestaan en een natuurlijk zijn.”

Introductievideo: [youtube.com/watch?v=WmOFAQIMc14](https://www.youtube.com/watch?v=WmOFAQIMc14)
Meer informatie over de expositie.

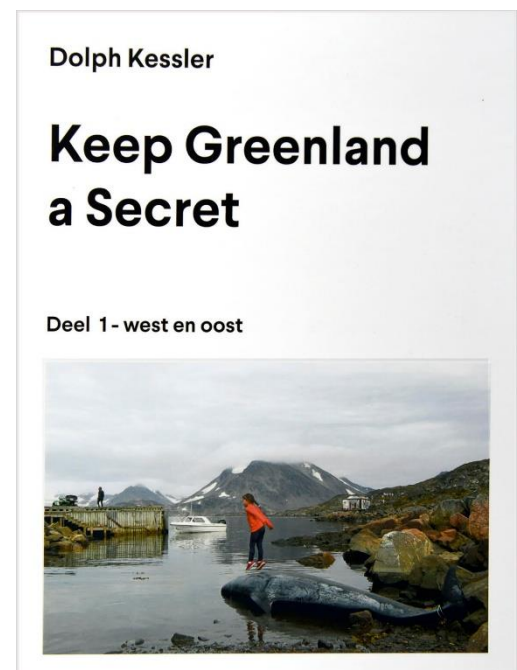

Boekentafel

Fotoboek 'Keep Greenland a secret'

Fotograaf Dolph Kessler is bezig met een Engelse editie van zijn fotoboek over Groenland. In het boek legt hij de prachtige landschappen maar vooral ook de mensen haarfijn op beeld vast, begeleid met een inleiding en korte teksten. Hij brengt het fraaie boek in eigen beheer uit, in beperkte oplage van slechts 75 exemplaren uit, op non-profitbasis. Daarvan zijn er al 25 gereserveerd door de boekhandel Atuagkat in Nuuk, dus wees er snel bij!

Meer informatie via www.dolphkessler.nl.

Documentaires

IMAKA is op zoek gegaan naar diverse documentaires die mooi te bekijken zijn tijdens deze lockdown. Veel kijkplezier!

Fall of Civilizations – Greenland (ook als podcast te luisteren)

<https://www.youtube.com/watch?v=lmbY-GrM8pl>

Eistrucker von Sibirien

<https://www.ndr.de/fernsehen/Russland-Die-Eistrucker-von-Jakutien,weltreisen670.html>

Abenteurer Antarktis: Ein Jahr im ewigen Eis

<https://www.youtube.com/watch?v=TQvuBKajn4k&t=3146s>

Sir John Franklin

<https://www.youtube.com/watch?v=MN61zqIDbzQ>

Uit het nieuws

Cryopolitics: In Greenland, economic concerns trump geopolitics

“Although Greenland has lately found itself in the crosshairs of global geopolitics, a first-of-its kind foreign policy opinion survey reveals that the Arctic nation’s residents care much more about economic challenges than military and security ones.”

Lees verder op <https://www.cryopolitics.com/2021/02/19/in-greenland-economic-concerns-trump-geopolitics/>

NB. *De Groenlandse regering heeft afgelopen week tussentijdse verkiezingen afgekondigd na een vertrouwensbreuk in de regering over het omstreden mijnbouwproject. Op 6 april zal een nieuw parlement, het Inatsisartut, worden gekozen.*

Guardian: Clothes washing linked to ‘pervasive’ plastic pollution in the Arctic

“The Arctic is “pervasively” polluted by microplastic fibres that most likely come from the washing of synthetic clothes by people in Europe and North America, research has found”

Lees verder op <https://www.theguardian.com/environment/2021/jan/12/clothes-washing-linked-to-pervasive-plastic-pollution-in-the-arctic>

Europese wetenschappelijke boorcampagne in het midden van de Noordelijke IJzee in de zomer van 2022

De Europese expeditie heeft als doel om sedimentkernen naar boven te brengen om daaruit het (paleo)klimaat van 50 miljoen jaar terug in de tijd af te leiden. De expeditie stond al acht jaar in de steigers. Het Noorse boorschip *Dina Polaris* kan rekenen op logistieke steun van twee grote Europese ijsbrekers. Nederlanders zijn betrokken via het NIOZ, hoewel niet bekend is of er ook Nederlanders zullen inschepen. Al met al een flinke opsteker in een verder uiterst onzekere tijd voor veldonderzoek.

Meer informatie op <https://www.ecord.org/arcop-a-novel-scientific-ocean-drilling-expedition-to-be-conducted-in-2022/>

Achtergrond

De Bourgondische hoed van Herjolfnæs

In 1921 werd, tijdens de opgraving van een Noorse boerderijplaats in Herjolfnæs, Zuidwest-Groenland een forse hoed gevonden in een graf bij de kerk die bij de boerderij hoorde, samen met een flinke hoeveelheid kleding en stoffen. De opgraving was vooral ingegeven door de constante erosie op de site, dus was er haast bij. Archaeoloog Poul Norland slaagde erin 110-120 graven te onderzoeken. Hij dateerde de hoed omstreeks het eind van de vijftiende eeuw. Deze hoed symboliseerde gaandeweg niet alleen het einde van de Noorse aanwezigheid in Groenland, maar ook de continue culturele banden met het continentale Europa. In 1996 werd de hoed in de vroege veertiende eeuw gedateerd door Arneborg, gebaseerd op stilistische vergelijkingen met de Europese mode van die tijd. Onderzoek in de afgelopen tien jaar van ander Noord-Atlantisch textiel leidde tot nieuw onderzoek aan deze hoed, ook wel de "Bourgondische hoed" genoemd.

(a)

(b)

Bron: *The 'Burgundian' hat from Herjolfsnes, Greenland: new discoveries, new dates*, van Michèle Hayeur Smith, Jette Arneborg & Kevin P. Smith; 2016.

In een artikel in het *Danish Journal of Archeology*, begin 2016, doen de onderzoekers verslag van hun bevindingen. Het gevonden textiele materiaal is uniek en de kledingstukken behoren tot de mooiste en best bewaarde uit deze laatmiddeleeuwse periode, vooral dankzij de conservering door de permafrost. Norland schreef in 1924 dat de "Bourgondische" hoed één van de voorwerpen was die het einde van de Noorse kolonie in Groenland dateerde én het moment aangaf waarop de banden tussen Noors Groenland en Europa werden doorgesneden. Deze opvatting hield lang stand.

Tot in 1996 Jette Arneborg het textiel van de hoed onderwierp aan C14-onderzoek. Daar kwam een nieuwe datering uit: zeker een eeuw vroeger, dus eind veertiende eeuw. Nieuw onderzoek, als onderdeel van een langlopend project over textielproductie in het Noord-Atlantische gebied, suggereert dat het textiel van een deel van de hoed waarschijnlijk stamt uit de laat-dertiende eeuw. En: dat de top van de hoed zelfs nog een eeuw ouder is! Hiermee ook suggererend dat de Noorse Groenlanders textiel "recycleden", zoals ook bekend is uit andere Noorse kolonies en dan vooral IJsland.

Kortom, een fraai staaltje van voortschrijdend wetenschappelijk onderzoek. Voor de details: Michèle Hayeur Smith, Jette Arneborg & Kevin P. Smith (2016): *The 'Burgundian' hat from Herjolfsnes, Greenland: new discoveries, new dates*, *Danish Journal of Archaeology*. <http://dx.doi.org/10.1080/21662282.2016.1151615>

Met dank aan J. de Groot.

Arctische Promoties van de RUG

Jack Dure heeft binnenkort de verdediging van zijn proefschrift. Vanwege de coronapandemie is het alleen mogelijk om deze online bij te wonen.

J.P.R. Dury, *Dealing with radiocarbon reservoir effects in human and faunal skeletal remains.*

Datum en tijd: 18 maart 14:30

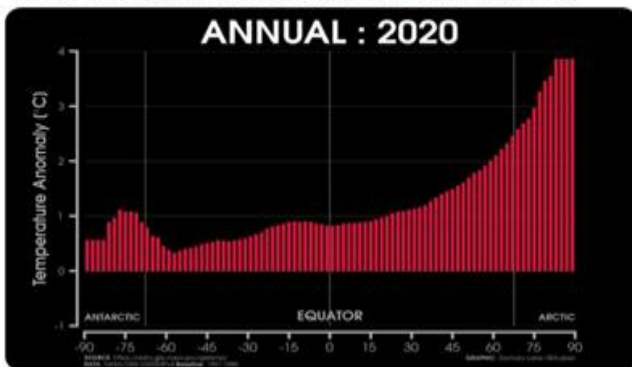
Zijn promotors zijn prof. dr. P.D. Jordan en prof. dr. G. Eriksson.

De livestreams zijn te vinden via de volgende website: <https://www.rug.nl/about-ug/latest-news/events/promoties/>

Zack Labe
@ZLabe

Temperature anomalies by latitude band in 2020...

SOCIAL MEDIA

Klimaatonderzoeker Zack Labe laat op Twitter zien dat de opwarming in de poolgebieden enorm voorloopt op de rest van de wereld. (januari 2021, Twitter, @Zlabe)